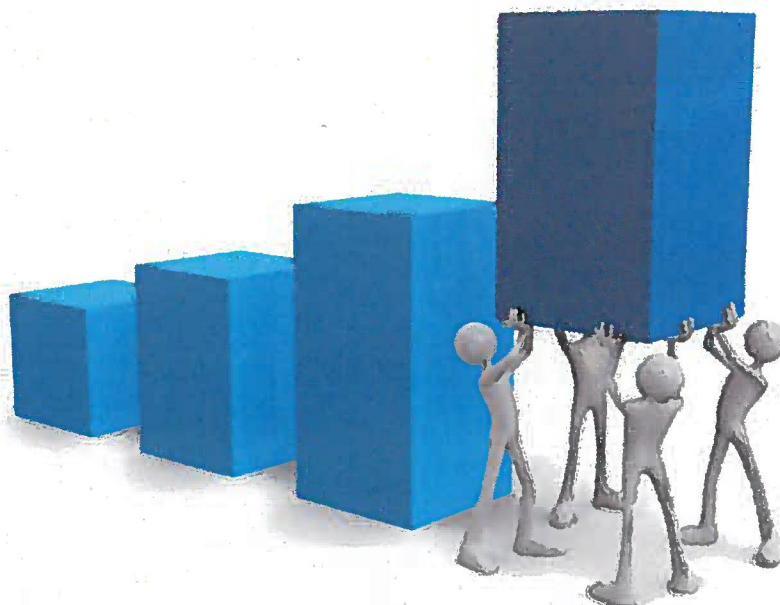

**Gemeenschappelijke regeling
SSC DeSom**

**Verslag van bevindingen
controle jaarstukken 2015**

4 juli 2016

Aan het algemeen bestuur van de
Gemeenschappelijke regeling SSC DeSom
Postbus 45
1687 ZG WOGNUM

Datum	Behandeld door	Ons kenmerk
4 juli 2016	B. Leeuwenkamp MSc 088 288 3560	3114133390/2016.057427/mg
Onderwerp	Accountantsverslag voor het verslagjaar eindigend op 31 december 2015	

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u het accountantsverslag bij de door ons gecontroleerde jaarrekening 2015 van uw gemeenschappelijke regeling. Dit verslag geeft onze belangrijkste bevindingen weer, in overeenstemming met artikel 213, lid 2 en 4 van de Gemeentewet en de rapportagevereisten volgens het door u vastgestelde controleprotocol.

De jaarrekening 2015 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur. Bij deze jaarrekening hebben wij op 4 juli 2016 een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en stellen het zeer op prijs om dit verslag met u te bespreken en uw eventuele vragen te beantwoorden.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

A. Booij RA

Inhoud	Pag.
1. Inleiding	2
1.1. Goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2015	2
1.2. De opdracht die u ons heeft verstrekt	2
1.3. Gezamenlijke risicoanalyse als basis	3
1.4. Onze onafhankelijkheid is voldoende gewaarborgd	3
1.5. Reikwijdte controle en gehanteerde toleranties	3
1.6. Het opstellen en controleren van de jaarstukken is moeizaam verlopen	4
2. Bevindingen controle 2015	6
2.1. Foutenevaluatie en evaluatie onzekerheden	6
2.2. Financieel beleid en beheer	6
2.3. Start- en migratiebudget	6
2.4. Begrotingsrechtmatigheid	7
2.5. Bevindingen Interne Beheersing 2015	9
2.6. Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking	14
3. Uw vermogen en resultaat	16
3.1. Het gerealiseerde resultaat is positief	16
3.2. Het eigen vermogen is in 2015 vooralsnog toegenomen	17
4. Frauderisico	18
4.1. Frauderisico	18
4.2. Risicoanalyse geactualiseerd	18
Bijlage A1: Overzicht niet-gecorrigeerde fouten in de jaarrekening	20
Bijlage A2: Overzicht van gecorrigeerde fouten in de jaarrekening	22
Bijlage B: Onafhankelijkheid	23
Bijlage C: Disclaimer en beperking in gebruik	24

1. Inleiding

1.1. Goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2015

Bij de jaarrekening 2015 van uw gemeenschappelijke regeling SSC DeSom (hierna: DeSom) hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor zowel de getrouwheid als de financiële rechtmatigheid. De controleverklaring d.d. 4 juli 2016 hebben wij u separaat toegezonden.

Wij hebben vastgesteld dat de jaarverslaggeving 2015 voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften (BBV). De door ons geconstateerde (resterende) controleverschillen voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid vallen binnen de door u vastgestelde toleranties. Overigens zijn deze resterende controleverschillen marginaal.

De begrotingsoverschrijdingen zijn toegelicht in het jaarverslag (paragraaf 2.2.4).

Tot slot hebben wij vastgesteld dat de bezoldigingen over 2015 niet strijdig zijn met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en dat de jaarrekening 2015 van DeSom voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

1.2. De opdracht die u ons heeft verstrekt

Wij hebben van u de opdracht gekregen om de jaarrekening 2015 van DeSom te controleren. In de opdrachtbevestiging d.d. 12 november 2015 (met kenmerk 201539529/ik/15/2715) is deze opdracht in detail verder uitgewerkt en zijn de onderlinge rechten, verplichtingen en vaktechnische aspecten vastgelegd. Daarnaast zijn bepalend voor onze controle:

- Het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden.
- Uw controleverordening op grond van artikel 213 van de Gemeentewet.
- Het controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2015 van gemeenschappelijke regeling DeSom, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur d.d. 1 december 2015, met het bijbehorende normenkader.

De jaarstukken van DeSom bestaan uit twee delen. Het financiële deel betreft de jaarrekening. De verantwoording over de beleidsuitvoering is opgenomen in het jaarverslag. Het jaarverslag bevat de programmaverantwoording en de paragrafen.

Wij wijzen u erop dat het jaarverslag geen onderwerp is van de accountantscontrole. Het jaarverslag hebben wij uitsluitend beoordeeld op verenigbaarheid van de informatie in het jaarverslag met de cijfers in de jaarrekening inclusief de daarin opgenomen toelichtingen.

1.3. Gezamenlijke risicoanalyse als basis

Onze aanpak kenmerkt zich door een risicobenadering, waarbij de focus wordt gelegd op wat fout kan gaan en tot een afwijking van materieel belang kan leiden in belangrijke jaarrekeningposten en toelichtingen. Als wij de controle van DeSom vanuit dit perspectief benaderen, betekent dit dat wij aandacht besteden, aan die gebieden die er toe doen en dat wij geen werkzaamheden uitvoeren op punten die niet of weinig relevant zijn.

Voor 2015 heeft de risicoanalyse geleid tot onder meer de volgende specifieke aandachtspunten:

- Follow-up van de gerapporteerde verbeterpunten in onze rapportages 2014. Met name gericht op de formalisering van het financieel beleid en gemaakte afspraken (dienstverleningsovereenkomst).
- Status interne beheersing SED organisatie en de gevolgen voor DeSom (positie en functioneren interne controle, projectadministratie en urenadministratie).
- De juiste verantwoording van kosten (investeringen versus exploitatie).
- De volledige verantwoording van de door te berekenen bedragen naar afnemers in verband met aanvullende dienstverlening.

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij de Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (AO/IB) beoordeeld, voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Hierbij hebben wij specifiek aandacht besteed aan de hiervoor genoemde aandachtspunten. Voor onze bevindingen en de bijhorende adviezen ten aanzien van de AO/IB verwijzen wij naar het volgende hoofdstuk. Wij vragen uw aandacht voor de opgenomen bevindingen en adviezen.

1.4. Onze onafhankelijkheid is voldoende gewaarborgd

Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van DeSom en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid.

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectieve zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Bijlage B van dit accountantsverslag bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

1.5. Reikwijdte controle en gehanteerde toleranties

Met de opdrachtbevestiging van 12 november 2015 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2015. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Tijdens de uitvoering van de controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2015 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2015 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in de door u vastgestelde controleverordening en uw controleprotocol.

Goedkeuringstoleranties

Fouten	1% van het totaal van de lasten inclusief dotaties reserves	€ 51.000
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten inclusief dotaties reserves	€ 153.000

Rapportagetoleranties

U heeft een rapportagetolerantie van 1% van het totaal van de lasten inclusief dotaties aan de reserves vastgesteld.

Wij hebben geen (resterende materiële) controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) ten aanzien van de getrouwheid geconstateerd, hiervoor verwijzen wij naar bijlage A1.

Op basis van (aanvullende) controlewerkzaamheden hebben wij geconcludeerd dat alle financieel relevante aspecten van wetgeving en verordeningen, zoals opgenomen in uw normenkader, door het dagelijks bestuur zijn nageleefd en dat zowel de baten en lasten over 2015 als de balansmutaties in 2015 rechtmatig tot stand zijn gekomen. Er is geen sprake van (materiële) controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) ten aanzien van rechtmatigheid.

1.6. Het opstellen en controleren van de jaarstukken is moeizaam verlopen

Naar aanleiding van het jaarrekeningtraject 2014 hebben wij, in een gezamenlijke evaluatie met het voor de jaarrekening verantwoordelijk management, voor het opstellen en controleren van de jaarstukken 2015 een ambitieuze planning opgesteld. Enerzijds ingegeven door het feit dat in de regio is afgesproken dat de gemeenschappelijke regelingen "vroeg" met hun jaarrekening komen, anderzijds omdat een doorlooptijd en uitloop als bij de jaarrekening 2014 het geval was, niet wenselijk was. Wij zijn daarom in week 6 gestart met de controle, met als doel om deze binnen twee weken afgerond te hebben. Al snel bleek dat de kwaliteit van de opgeleverde conceptjaarstukken en het onderliggende opsteldossier niet van voldoende kwaliteit waren om de controle efficiënt en effectief uit te kunnen voeren.

Op basis van onze controlewerkzaamheden zijn diverse jaarrekeningposten gewijzigd of heeft de adequate onderbouwing van jaarrekeningposten lang op zich doen laten wachten vanuit de SED-organisatie. Belangrijke oorzaken van het moeizame jaarrekeningtraject 2015 zijn onder meer:

- Tussentijdse analyses van de financiële administratie zijn met onvoldoende diepgang en kritische blik uitgevoerd. Hierdoor zijn onjuistheden of vraagpunten (met name doelen wij op de verantwoording van opbrengsten aanvullende dienstverlening, de jaarafbakening en juiste verantwoording van (investerings)kosten pas bij het controleren van de jaarrekening naar voren gekomen.
- Er waren volgtijdelijk meerdere medewerkers belast met het opstellen van de jaarrekening, wat logischerwijs tot tijdsverlies (als gevolg van overdracht of juist het achterwege blijven daarvan) heeft geleid.
- Onvoldoende (zichtbaar uitgevoerde) interne controles op jaarrekeningposten.
- Ontbreken van een control-functie die in opzet borgt dat financiële mutaties juist verwerkt worden en zijn.
- Verantwoording WNT was niet overeenkomstig het controleprotocol WNT.
- Vooraf hadden wij een digitale omgeving ingericht en beschikbaar gesteld, waarin (alle) voor de controle benodigde stukken verzameld en vastgelegd konden worden. Hier is geen gebruik van gemaakt, waardoor de oplevering niet volledig was. Hierdoor hebben wij bij de controle alsnog veel stukken op moeten vragen. Daarnaast kan in onze ogen de interne controle op de (opgeleverde) jaarrekening scherper worden uitgevoerd.

Met uw directeur en financieel medewerkers, alsmede met de administratieve ondersteuning vanuit de SED organisatie zullen wij het jaarrekeningtraject 2015 wederom evalueren en de noodzakelijke verbeterpunten voor de jaarrekening 2016 (taakstellend) benoemen.

2. Bevindingen controle 2015

In dit hoofdstuk rapporteren wij u onze belangrijkste bevindingen naar aanleiding van onze controle over 2015. De hierna genoemde bevindingen betreffen tevens aandachtspunten voor de (nabije) toekomst.

2.1. Foutenevaluatie en evaluatie onzekerheden

De door ons gecertificeerde jaarrekening 2015 bevat geen resterende materiële fouten en onzekerheden die bij onze controle zijn geconstateerd, maar niet zijn gecorrigeerd.

2.2. Financieel beleid en beheer

In ons accountantsverslag 2014 hebben wij diverse bevindingen opgenomen waaruit bleek dat u nog stappen moest maken om, in opzet, in control te komen. Onder meer adviseerden wij u om:

- Op grond van de Financiële verordening een nota inzake het waarderings-, activerings- en afschrijvingsbeleid, een nota reserves en voorzieningen, een treasurystatuut, M&O-beleid en een nota inkoop en aanbesteding op te stellen.
- Uitvoering te geven aan de interne toetsing van de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van beheershandelingen.
- Procesbeschrijvingen op te stellen van de financiële processen waaruit blijkt "wie wat doet, waarom, wanneer, waarmee en met welk doel."
- Een onderzoeksplan op te stellen en zorg te dragen voor periodieke rapportages inzake doeltreffendheids- en doelmatigheidsonderzoeken.
- De dienstverleningsovereenkomst Financiële Diensten nader te concretiseren en duidelijk te maken wat de exacte taken en verantwoordelijkheden zijn van de SED organisatie en DeSom.

Gelet op het moeizame controletraject 2014 en de late afronding hiervan, is het niet gelukt om alle punten in 2015 op te pakken. Wel is in de bestuursvergadering van 8 oktober 2015 een "plan van aanpak" vastgesteld, waaruit blijkt wanneer bovenstaande punten gerealiseerd moeten zijn. Wij adviseren u toe te zien op de tijdige afwikkeling hiervan. Het realiseren van (onder meer) deze aandachtspunten zal in opzet een versterking van uw financiële organisatie tot gevolg hebben, waarmee (in opzet) veel praktische problemen kunnen worden voorkomen.

2.3. Start- en migratiebudget

Voor de ontwikkeling van de gemeenschappelijke regeling DeSom hebben de raden van de deelnemende gemeenten naast de (jaarlijkse) exploitatiebegroting ook ingestemd met het "start- en migratieproject". Voor het start- en migratieproject is een afzonderlijk budget beschikbaar gesteld (in 2014). Van het budget 2014 resteerde een saldo (omdat ook niet alle werkzaamheden in 2014 uitgevoerd waren) van € 222.000. Dit saldo is met het vaststellen van de jaarrekening 2014 door het algemeen bestuur beschikbaar gesteld om in 2015 de kosten van de resterende werkzaamheden te kunnen dekken.

Daarnaast heeft u in de loop van 2015 (omdat de start- en migratiewerkzaamheden meeromvattend werden) aanvullende budgetten beschikbaar gesteld. Omdat ook in 2015 nog niet alle werkzaamheden zijn uitgevoerd en het dagelijks bestuur binnen de begroting is gebleven, resteert ook in 2015 een saldo. Samengevat kan het volgende beeld gegeven worden:

Beschikbaar gesteld budget (vaststellen jaarrekening 2014)	€ 222.000
Aanvullend budget (najaarsrapportage 2015)	€ 182.000
Storting bijdrage gemeente Stede Broec	<u>€ 176.000</u>
Totaal beschikbare middelen start- en migratieproject	€ 580.000
Uitgaven 2015 start- en migratiewerkzaamheden	<u>€ 316.000</u>
Resterend saldo budget start- en migratieproject	<u>€ 264.000</u>

Bij het vaststellen van de jaarstukken vraagt het dagelijks bestuur u om dit saldo aan een bestemmingsreserve toe te voegen. Deze reserve dient dan ter dekking van de gemaakte kosten in 2016. Naar onze mening geeft een dergelijke wijze van verantwoorden u een beter inzicht in de besteding van de beschikbare middelen.

2.4. Begrotingsrechtmatigheid

Theoretisch kader

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2015, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door het algemeen bestuur zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het algemeen bestuur, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan het algemeen bestuur van budgetoverschrijdingen, heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van het algemeen bestuur.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2013 van de commissie BBV. De belangrijkste inhoudelijke aanpassing betreft de vaststelling dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat het algemeen bestuur nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij opneinderegelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant.

In die gevallen dat het algemeen bestuur geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet worden betrokken bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden afgegeven. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

Daarnaast moet de accountant in het accountantsverslag deze kostenoverschrijdingen, waarvan de agendacommissie in de jaarrekening moet aangeven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

Begrotingsrechtmatigheid in uw jaarrekening

In totaal heeft uw gemeenschappelijke regeling € 4.586.000 aan lasten (exclusief toevoegingen aan de reserves) begroot (na wijziging), tegenover € 5.142.000 aan werkelijke lasten. Dit is een overschrijding van € 556.000. Aan baten had uw gemeenschappelijke regeling een bedrag van € 4.586.000 begroot na wijziging, tegenover € 5.748.000 aan werkelijke baten in 2015. In totaal gaat het om een hogere realisatie van baten van € 1.162.000. Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten komt derhalve op € 606.000 voordelig.

Naast het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten kent een gemeenschappelijke regeling ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. In 2015 is geen sprake geweest van mutaties in het vermogen, zodat het gerealiseerde resultaat eveneens € 606.000 (voordelig) bedraagt.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen op het niveau waarop het algemeen bestuur de begroting autoriseert. Omdat de begroting 2015 door het algemeen bestuur is vastgesteld op programmaniveau is geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid op de kosten. Deze conclusie trekt het dagelijks bestuur eveneens in paragraaf 2.2.4. van de jaarstukken.

De begrotingsrechtmatigheid omvat ook de overschrijdingen op investeringskredieten. Deze hebben zich in 2015 niet voor gedaan.

In de jaarrekening is in paragraaf 3.4.2 "Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2015" een analyse opgenomen van de verschillen (op kostensoortniveau) tussen begroting en realisatie. Wij verwijzen u daar verder naar.

2.5. Bevindingen Interne Beheersing 2015

De belangrijkste administratieve processen heeft u uitbesteed aan de gemeenschappelijke regeling SED-organisatie. Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij de administratieve werkprocessen onderzocht en getoetst. Dit onderdeel van de controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van Administratieve Organisatie en Interne Beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. In onze managementletter van 18 januari 2016 (kenmerk 201542335/ik/151801) hebben wij onze bevindingen gerapporteerd aan het dagelijks bestuur en directie.

De belangrijkste bevindingen die wij hebben geconstateerd, hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

Formaliseren financieel beleid en financieel beheer

Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 2.2 van dit accountantsverslag.

Positie en functioneren interne controle

In 2013 zijn de internationale controlestandaarden met betrekking tot de positionering en het functioneren van een "Internal Audit Function" aangescherpt. Deze wijzigingen zijn operationeel vanaf het controlejaar 2014. Bij het beoordelen van verbijzonderde interne controles is het (voor accountants) verplicht deze aangescherpte regelgeving te hanteren.

Drie elementen zijn hierbij van belang:

- **Objectiviteit:** Staat de controlefunctionaris los van de organisatie en rapporteert de controlefunctionaris direct aan de hoogste leiding binnen de organisatie?
- **Deskundigheid:** Zijn functionarissen voldoende getraind, niet alleen op de inhoud van het proces, maar ook op de (ontwikkeling in) controletechnieken?
- **Is er sprake van een systematische en gedisciplineerde benadering met inbegrip van kwaliteitscontroles? Voldoet deze benadering aan COS 610?**

De Verbijzonderde Interne Controle (VIC) van uw gemeenschappelijke regeling moet nog worden ontwikkeld. Een goed functionerende VIC is zeer belangrijk voor de interne beheersing van de organisatie en daarmee voor uw organisatie waardevol. Bij de ontwikkeling van de VIC adviseren wij u rekening te houden met de hierboven genoemde eisen.

Daarmee geeft u dan invulling aan artikel 11 van uw financiële verordening en kunt u sturen op de kwaliteit van uw processen, met als doel om als organisatie "in control" te zijn op de dagelijkse processen en het zo veel mogelijk waarborgen van de realisatie van de afgesproken doelen.

Met uw directeur zullen wij de impact van de (gewijzigde) regelgeving verder bespreken en nadere afspraken maken over de wijze waarop de interne controle de accountantscontrole maximaal kan ondersteunen.

Geen actuele procesbeschrijvingen beschikbaar

Recente (economische) ontwikkelingen zorgen voor een stroomversnelling met zowel kansen als uitdagingen. Een goede interne beheersing geeft u grip op het realiseren van uw doelen. De basis voor het inzicht in en de onderbouwing van de interne beheersing is een SMART-beschrijving van de interne beheersingsmaatregelen die u heeft getroffen voor de belangrijkste processen.

Een adequate procesbeschrijving bevat een beschrijving van de interne beheersingsmaatregelen die u heeft getroffen, waarbij antwoord wordt gegeven op de zogenaamde 6 W-vragen: Wat wordt er verricht in elke processtap? Waarom wordt de processtap verricht, dus wat is concreet het doel van deze stap? Wie verricht de processtap? Waarmee wordt de processtap verricht, dus op basis van welke concrete informatie en documentatie? Wanneer, dus met welke periodiciteit wordt de processtap verricht (meerdere keren per dag, dagelijks, wekelijks, per kwartaal, per jaar)? Waarheen/welke uitkomst: wat is de uitkomst van de processtap en hoe wordt een en ander bewaard, onder andere voor in- en externe controles achteraf.

Voor een efficiënte en effectieve accountantscontrole binnen de met u afgesproken planning en prijsafspraken, gaan wij er vanuit - zoals wij ook hebben beschreven in onze offerte destijds - dat u beschikt over het inzicht in en een beschrijving van de interne beheersingsmaatregelen die door of namens uw gemeenschappelijke regeling zijn getroffen voor de belangrijkste financiële processen. Dit was en is echter nog niet het geval. Bij de start van onze interim-controle waren voor meerdere processen geen (actuele) procesbeschrijvingen beschikbaar of waren er procesbeschrijvingen opgesteld, die niet voldoende uitgewerkt waren.

Het risico van het ontbreken van actuele en toereikende procesbeschrijvingen is dat u eventuele tekortkomingen/hiaten in de interne beheersing (te) laat dan wel niet signaleert, wat bijvoorbeeld kan leiden tot onrechtmatige handelingen of frauderisico's. Wij adviseren u voor alle financiële processen procesbeschrijvingen op te stellen en deze periodiek te actualiseren.

De beoordeling van de procesbeschrijvingen en -inrichting zou vervolgens onderdeel moeten zijn van de interne controle (IC). Op die wijze draagt de IC nog meer bij aan het verder optimaliseren van de processen en de beheersing van de bedrijfsvoering én kan de IC de werkzaamheden optimaal hierop afstemmen. Ook dit zal de komende periode opgepakt moeten worden. Wij adviseren u toe te zien op de implementatie en voortgang.

Door ontwikkelen risicomanagement

Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 3.1 en 4.1 van dit accountantsverslag.

Ontbreken van een financiële projectadministratie

In het Eindrapport DeSom van 1 juli 2012 (business case) staat onder meer de basisdienstverlening van DeSom beschreven. Zodra uw organisatie aanvullende dienstverlening verricht die buiten de business case valt, dan brengt u dit afzonderlijk in rekening bij de betreffende gebruiker/deelnemer. Bij de controle over 2014 constateerden wij dat u nog geen financiële projectadministratie heeft ingericht, die (in opzet) waarborgt dat per project inzicht bestaat tussen de basisdienstverlening en aanvullende dienstverlening die buiten de scope van uw business case valt.

Het was de bedoeling dat eind 2015 deze projectadministratie opgezet en ingericht was. Dit is niet gelukt. Het ontbreken van een projectadministratie heeft tot gevolg gehad dat de controle op de juiste en volledige verantwoording van de opbrengsten u en ons veel tijd heeft gekost.

Ons is meegedeeld dat dit in 2016 inmiddels is opgepakt en wordt uitgerold. Wat overigens positief is, is dat de directie in 2015 per kwartaal een afstemming met uw klanten heeft gehad, om de werkzaamheden "buiten scope" periodiek af te stemmen, waardoor er geen discussie meer heeft bestaan over de doorberekening hiervan.

Naleving Europese aanbestedingsregels

Wij constateren dat u ten tijde van onze interim-controle nog géén interne controle had uitgevoerd op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Er is geen zogeheten spendanalyse uitgevoerd, waarbij door of namens u vastgesteld wordt aan de hand van de jaarlijkse en geprognosticeerde uitgaven per crediteur, wat de mogelijke omvang van contracten is. Vervolgens zou u interne controle uit moeten (laten) voeren op de (rechtmatige) naleving van aanbestedingsrichtlijnen.

Door het achterwege blijven van een (tijds) interne controle loopt u het risico dat rechtmatigheidsfouten op het gebied van Europese aanbesteding niet tijdig worden geconstateerd. Wij hebben het dagelijks bestuur en directie daarom geadviseerd om deze controle voortaan tijdig uit te voeren.

Het inkoopproces wordt onvoldoende beheerst

Ten aanzien van het inkoopproces hebben wij de volgende bevindingen gerapporteerd:

Betaalorganisatie

Wij constateren op basis van een rapportage van bevoegdheden uit Key2Financiën, dat alle medewerkers van de financiële administratie van de SED-organisatie bevoegd zijn tot wijzigen van het crediteurenstambestand. Er is geen (zichtbare) interne controle op wijzigingen in het crediteurenstambestand door een (tweede) onafhankelijk functionaris ingeregeld. Hiermee loopt u het risico dat onjuiste crediteuren worden aangemaakt of dat rekeningnummers worden aangepast wat intern niet (tijdig) wordt gesignaleerd, met als gevolg dat onrechtmatige betalingen worden verricht.

Wij hebben het dagelijks bestuur en directie geadviseerd om functiescheiding tussen het invoeren van mutaties en interne controle op mutaties in het crediteurenstambestand te (laten) regelen door de SED-organisatie.

Verplichtingenadministratie

Wij constateren dat ten behoeve van uw administratie geen verplichtingenadministratie is geïmplementeerd. Zodra incidentele verplichtingen bekend zijn, vindt geen formele vastlegging hiervan plaats. Tevens worden langlopende verplichtingen niet structureel vastgelegd. Er is bijvoorbeeld geen (volledig) contractenregister geïmplementeerd. Doordat er geen verplichtingenadministratie is, loopt u het risico dat verplichtingen niet volledig in beeld zijn. Dit heeft mogelijk een weerslag op bijvoorbeeld uw tussentijdse informatievoorziening en de liquiditeitsprognose, maar ook op de verantwoording van verplichtingen in uw jaarrekening.

Prestatielevering van inkopen

Wij constateren dat u bewijsstukken van prestatielevering van ingekochte goederen en diensten niet structureel documenteert. Tevens merken wij op dat u geen zichtbare interne controle uitvoert op prestatielevering. U loopt het risico dat ingekochte goederen en diensten niet daadwerkelijk zijn geleverd aan uw gemeenschappelijke regeling.

Wij hebben het dagelijks bestuur en directie geadviseerd om:

- Te allen tijde bewijsdocumentatie van levering te vragen alvorens facturen betaalbaar te stellen.
- Interne controle uit te voeren op prestatielevering.

Ten slotte hebben wij aandacht gevraagd voor de juiste verantwoording van inkoopfacturen (investerings versus exploitatie) en de jaarafbakening. Net als in 2014 zijn hier gedurende het jaar fouten in gemaakt.

Geen urenadministratie beschikbaar

DeSom verricht werkzaamheden ten behoeve van de deelnemende gemeenten (business case) en werkzaamheden die daarbuiten vallen. De werkzaamheden die buiten de business case vallen, worden (op basis van de producten en diensten catalogus) afzonderlijk bij afnemende partijen in rekening gebracht. Deze afnemende partijen kunnen de deelnemende gemeenten zijn of overige partijen. Een basis voor de doorberekening van (aanvullende) dienstverlening zijn bestede uren aan projecten. Een doorbelasting van uren is bijvoorbeeld het geval bij uren van DeSom inzake het zaakgericht werken binnen de SED-organisatie. Vanwege het ontbreken van een sluitende urenregistratie heeft u geen totaalinzicht van de bestede uren van medewerkers van DeSom. Het risico bestaat derhalve dat u de uren die buiten de standaard dienstverlening van DeSom niet volledig in rekening brengt bij uw deelnemers en overige partijen.

Naar aanleiding van de controle over 2014 adviseerden wij u om, uiteraard na een goede kosten/baten afweging, een urenadministratie te implementeren op basis waarvan inzicht bestaat in de uren die kunnen worden gefactureerd aan deelnemers en overige partijen. Dit is nog niet gerealiseerd.

Personeelsproces

De volledige salarisverwerking van DeSom is uitbesteed aan de gemeente Medemblik. Aangezien medewerkers in dienst zijn bij DeSom ligt de (eind)verantwoordelijkheid voor de juiste (en rechtmatige) salarisverwerking bij DeSom zelf. Door of namens DeSom worden echter geen controles uitgevoerd op de salarisverwerking door de gemeente Medemblik, die waarborgen dat de salarisbetalingen juist en rechtmatig zijn. Ook de salarisbetaling (autorisatie nettoloonlijst) wordt intern niet gecontroleerd. Wij hebben het dagelijks bestuur en directie geadviseerd om deze controles voortaan uit te voeren.

Memoriaalboekingen

Memoriaalboekingen worden gehanteerd voor het verrichten van boekingen buiten de normale procesgang, waaronder correctieboekingen en voorafgaande journaalposten bij het opstellen van de jaarrekening. Omdat dit boekingen buiten de normale procesgang om zijn, zijn deze boekingen gevoeliger voor fouten en voor oneigenlijke beïnvloeding. In opzet heeft u in dit proces een collegiale toetsing aangebracht welke dient te voorkomen dat foutieve of ongeoorloofde boekingen plaatsvinden.

Uit onze controle is echter gebleken dat deze collegiale toetsing niet in alle gevallen (tijdig) heeft plaatsgevonden, waardoor het risico bestaat dat foutieve boekingen niet of niet tijdig worden opgemerkt. Wij adviseren u om er op toe te zien dat deze controle consequent plaatsvindt.

Voor onze controle heeft dit tot gevolg gehad dat wij niet op uw interne beheersmaatregelen kunnen steunen en wij hierdoor een groter aantal memoriaalboekingen hebben moeten controleren. Overigens hebben wij in onze controle geen signalen verkregen dat daadwerkelijk sprake is van ongeoorloofde beïnvloeding door middel van memoriaalboekingen.

Geen interne controle op WNT-verantwoording

Wij hebben vastgesteld dat geen interne controle heeft plaatsgevonden op de WNT-verantwoording door een medewerker, anders dan de medewerker die de WNT-verantwoording in de jaarrekening opstelt. Hierdoor is intern niet opgemerkt dat de opgestelde verantwoording onjuist was.

Wij adviseren u voortaan een interne controle uit te laten voeren op de WNT-verantwoording. Van belang is daarbij dat de medewerker die de WNT-verantwoording controleert, ook inhoudelijke kennis heeft van de WNT.

Veel medewerkers zijn bevoegd om betalingen te doen

Er zijn twintig medewerkers bevoegd binnen de SED-organisatie om betalingen te doen voor of namens uw organisatie. Deze medewerkers kunnen de eerste of finale handtekening zetten, waarmee de voorgestelde betaling geautoriseerd wordt. Gelet op het aantal betalingen binnen DeSom, vinden wij dit aantal omvangrijk. Wij adviseren u te overwegen of het uit oogpunt van beheersbaarheid wenselijk is dat een dergelijk aantal medewerkers de bevoegdheid tot het verrichten van betalingen moet hebben.

2.6. Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen gaan over de onderdelen die wij hebben onderzocht in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij geen volledigheid pretenderen. Wij brengen u de volgende bevindingen onder de aandacht.

Uw gemeenschappelijke regeling maakt gebruik van een digitale workflow (via de applicatie Key2Financiën van de gemeente Stede Broec) voor de verwerking van de inkoopfacturen. Omdat hierbij sprake is van interne beheersingsmaatregelen die zijn opgenomen in een applicatie, hebben wij in 2013 controlewerkzaamheden uitgevoerd om de adequate opzet, bestaan en werking van de beheersingsmaatregelen in de workflow vast te stellen. Onze conclusie was dat in de procesgang sprake was van een aantal onvolkomenheden, waardoor wij niet op het systeem en de daarin opgenomen beheersmaatregelen konden steunen. Naar aanleiding van dit onderzoek zijn diverse aanbevelingen gedaan. Bij de controle 2014 hebben wij de follow-up van de aanbevelingen beoordeeld.

Uit deze "follow-up IT-audit" in 2014 volgde dat de aanbevelingen niet waren opgevolgd. Dit betreft:

- In de applicatie Key2Financiën zijn geen kredietlimieten ingesteld (tot welk bedrag van een budgethouder autoriseren).
- Mutaties in het crediteurenstambestand worden niet gecontroleerd.
- Er is geen formele procedure die borgt dat bij uitdiensttreding de toegekende rechten aan voormalig medewerkers ook per direct worden ingetrokken. Gebruikersaccounts worden tevens niet periodiek beoordeeld.
- In de applicatie zijn twee beheerders aanwezig die hun account kunnen gebruiken voor beheerwerkzaamheden. Ook voeren zij met hun account reguliere werkzaamheden uit, waaronder het beheer van stambestanden en het autoriseren van facturen als budgethouder.
- Er is geen sprake van (gewenste) strenge toegangsbeveiliging in Novell en Key2Financiën en ook worden geen eisen afgedwongen door het systeem.
- Er is geen geformaliseerde change management procedure.

Het college van de gemeente Stede Broec onderschreef de conclusies van de uitgevoerde audit en had aangegeven de openstaande acties in 2015 verder op te willen pakken. Dit is vooralsnog niet geheel gelukt, omdat dit bij de verdere vormgeving van de gehele IT-omgeving voor de SED-organisatie als geheel wordt meegenomen. In 2015 zijn overigens wel enkele opvolgingen en veranderingen al waarneembaar. Dit heeft onder meer te maken met de migratie naar DeSom en de overgang naar een Windows/Citrix-omgeving. Ook is het wachtwoordmanagement in 2015 veranderd en is de procedure van back-up veranderd.

Wij adviseren u erop toe te zien dat de bevindingen en adviezen vanuit de IT-audit op korte termijn adequate opvolging krijgen. Daarnaast achten wij het van groot belang dat zo spoedig mogelijk in 2016 een vervolg IT-audit wordt uitgevoerd, om vast te stellen dat de bevindingen en adviezen zijn opgevolgd, dan wel of nog sprake is van risico's in de interne beheersing.

Wij hebben geen andere zaken gesignaleerd betreffende de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking die in het kader van onze jaarrekeningcontrole voor rapportering in aanmerking komen.

3. Uw vermogen en resultaat

3.1. Het gerealiseerde resultaat is positief

In het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenschappelijke regelingen, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd (met uitzondering van uitkering van eigen vermogen aan deelnemende gemeenten). In het overzicht van baten en lasten valt daarom het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten (voorheen: resultaat voor bestemming) te onderkennen en valt apart het gerealiseerde resultaat (voorheen: resultaat na bestemming) te onderkennen. Het verschil tussen beide resultaten betreft het saldo wat u gedurende het jaar heeft onttrokken en heeft toegevoegd aan uw reserves.

Het gerealiseerde resultaat over 2015 is als volgt opgebouwd:

De totale lasten van uw gemeenschappelijke regeling over 2015 bedragen	€ 5.142
De totale baten van uw gemeenschappelijke regeling over 2015 bedragen	€ 5.748
Het overschot bedraagt (voordelig totaal saldo baten en lasten)	€ 606
Gedurende het jaar heeft u geen besluiten genomen om voor diverse zaken gelden te reserveren. Derhalve zijn er geen gelden in de reserves gestort	€ 0
Tevens hebt u geen besluiten genomen om uitgaven te dekken uit reserves	€ 0
Per saldo gedurende het jaar geen mutaties in de reserves	€ 0
Gerealiseerde resultaat (positief)	€ 606

NB: door afrondingen kunnen bedragen iets afwijken van de jaarstukken.

Het nog te bestemmen resultaat is als "gerealiseerd resultaat" afzonderlijk opgenomen in de balans. Op grond van artikel 35 van de gemeenschappelijke regeling kan het algemeen bestuur besluiten om een positief resultaat geheel of ten dele (tot maximaal 2,5% van de begroting) aan een (nog te vormen) algemene reserve of een (nog te vormen) bestemmingsreserve toe te voegen. Ook kan het algemeen bestuur besluiten om het positieve resultaat uit te keren aan de deelnemende gemeenten, naar rato van de bijdrage zoals deze in de begroting is bepaald. Met het vaststellen van de jaarstukken zal het algemeen bestuur derhalve hier een besluit over (moeten) nemen.

Overigens verwijzen wij u nog naar paragraaf 2.3 van dit rapport, waarin is aangegeven dat van het totale gerealiseerde resultaat ad € 606.000, een bedrag van € 264.000 resteert voor het start- en migratiebudget. Over het resterende deel ad € 342.000 dient u derhalve nog een besluit te nemen.

In de jaarstukken wordt op diverse plaatsen een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van het resultaat en worden de verschillen tussen de begroting (na wijziging) en de gerealiseerde baten en lasten verklaard. Voor de verschillenanalyse verwijzen wij u naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten (paragraaf 3.4.2) van de jaarstukken.

3.2. Het eigen vermogen is in 2015 vooralsnog toegenomen

Vooruitlopend op de daadwerkelijke verdeling van het (positieve) resultaat 2015, is het eigen vermogen in 2015 met € 606.000 toegenomen. Dit komt overeen met het voordelige totaalsaldo van baten en lasten.

Wanneer het algemeen bestuur bij het vaststellen van de jaarstukken besluit om dit bedrag toe te voegen aan een nog te vormen reserve, dan heeft dit een positief effect op de weerstandscapaciteit van uw gemeenschappelijke regeling. Mocht het algemeen bestuur besluiten om het positieve resultaat uit te keren aan de deelnemende gemeenten, dan is er geen sprake van een effect op de beschikbare weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen vormt de financiële buffer voor de strategische risico's waar u geen beheersmaatregelen voor heeft getroffen dan wel heeft kunnen treffen. Een goede invulling van de benodigde weerstandscapaciteit is afhankelijk van een structurele en volledige uitvoering van risicomanagement. Het opzetten van een systeem van risicomanagement levert op dat u en het dagelijks bestuur een (concreter) inzicht kan geven in de gesignaleerde risico's.

In de paragraaf Weerstandsvermogen in uw jaarverslag is (summiere) informatie opgenomen over de weerstandscapaciteit. Ten aanzien van het in beeld brengen van de risico's moet nog een slag worden gemaakt. Op dit moment heeft u een beperkt inzicht in de mogelijke risico's. Wij adviseren u vorm en inhoud te gaan geven aan risicomanagement. Daarbij is van cruciaal belang dat risico's met een grote kans en impact worden beheerst.

Bij risicomanagement is het duiden van het weerstandsvermogen echter geen doel op zichzelf, maar een onderdeel van de uitkomst van het risicomanagementproces. Het gaat er bij risicomanagement om dat u op de hoogte bent van de op dat moment actuele risico's (met een hoge kans en impact) en dat daarop passende beheersingsmaatregelen worden getroffen. Enkel als deze beheersingsmaatregelen niet mogelijk zijn, dan wel niet wenselijk zijn, vormt het opvangen van de risico's met de weerstandscapaciteit de oplossing.

Het was de bedoeling dat het beleid op het gebied van risicomanagement en weerstandsvermogen nog voor eind 2015 zou worden geactualiseerd door de controller van de SED-organisatie. Deze planning is inmiddels bijgesteld. Eerst zal in 2016 een plan van aanpak worden vastgesteld, vervolgens zal het beleid worden uitgewerkt en zal daarna risicomanagement (nog in 2016) verder worden uitgerold. Dit zal door de SED-controller worden opgepakt en bij de verdere inrichting van de SED-organisatie een belangrijke plek krijgen. Het formaliseren van risicomanagement en dit een onderdeel uit te laten maken van de planning- en controlcyclus, kan een positieve impuls geven aan de bedrijfsvoering en de beschouwing van uw risico's en kansen en daarmee de financiële positie. Wij adviseren u toe te zien op de voortgang van dit proces.

4. Frauderisico

4.1. Frauderisico

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht. Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en DeSom, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken.

Van het dagelijks bestuur, de directie en het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen de directie en het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en niet-routinematige transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht. Hierbij hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.

Hoewel wij een professioneel kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2015 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

4.2. Risicoanalyse geactualiseerd

Als onderdeel van onze controle hebben wij het management en dagelijks bestuur verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het dagelijks bestuur daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met het algemeen bestuur.

Door de frauderisicoanalyse periodiek te evalueren en te actualiseren, maakt de analyse permanent deel uit van het beheerssysteem van de organisatie dat is gericht op het onderkennen van (bedrijfs)risico's, het inschatten van het belang en de waarschijnlijkheid van deze risico's en het ondernemen van acties. De frauderisicoanalyse is dus echt maatwerk, afgestemd op uw organisatie.

In 2014 heeft de controller van de SED-organisatie ten behoeve van de deelnemende gemeenten een frauderisicoanalyse opgesteld. In december 2015 is deze geactualiseerd en uitgebreid naar de SED-organisatie en de gelieerde gemeenschappelijke regelingen. Wij hebben hier kennis van genomen en vinden dit (in opzet) een goed uitgangspunt voor een periodieke bespreking binnen uw ambtelijke organisatie, het dagelijks en algemeen bestuur van DeSom. In de frauderisicoanalyse heeft u de interne beheersingsmaatregelen ook uitgewerkt voor de processen of deelgebieden met een hoge impact en waarschijnlijkheid als gevolg van fraude. Dat is een goed startpunt om ook voor de overige processen de aanwezige beheersingsmaatregelen te beschrijven.

Wij adviseren u om het bestaan van de beschreven interne beheersingsmaatregelen periodiek te toetsen. Daarnaast adviseren wij u om de frauderisicoanalyse periodiek te (blijven) actualiseren en deze (op hoofdlijnen) met het algemeen bestuur te bespreken.

Bijlage A1: Overzicht van niet-gecorrigeerde fouten in de jaarrekening

Niet-gecorrigeerde fouten

De volgende niet-gecorrigeerde fouten groter dan € 51.000 zijn gedurende onze werkzaamheden vastgesteld:

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)Totaal getrouwheidsfouten	Subtotaal € 0	Totaal € 0
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	N.v.t.
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/et cetera)	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	Totaal N.v.t	

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid rechtmatigheid betreft tevens getrouwheid		
Onzekerheid rechtmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)Totaal onzekerheden in de controle getrouwheid	Subtotaal € 0	Totaal € 0
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	N.v.t.
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-staatssteun)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de controle rechtmatigheid	Totaal € 0	

Wij hebben van de directeur (namens het dagelijks bestuur) een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin is bevestigd dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. De directeur heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde fouten.

Bijlage A2: Overzicht van gecorrigeerde fouten in de jaarrekening

Gecorrigeerde fouten

De tabel hieronder bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde fouten groter dan € 51.000.

	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Feitelijke afwijkingen (factual misstatements)		
Inschattingsafwijkingen (judgemental misstatements)	N.v.t.	N.v.t.
Geprojecteerde afwijkingen (projected misstatements)	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B: Onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeenschappelijke regeling DeSom in 2015 voldoende is gewaarborgd. Er is geen sprake van aanvullende dienstverlening geweest.

Op grond van de door ons getroffen maatregelen en de communicatie met u hierover zijn wij van mening dat onze onafhankelijkheid in voldoende mate is gewaarborgd.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen of verstrekt aan de gemeenschappelijke regeling DeSom of een bij de gemeenschappelijke regeling DeSom betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn daarom van mening dat geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Bijlage C: Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de leden van het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling DeSom en het dagelijks bestuur en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk aan derden worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel, welke zal worden verstrekt in onze controleverklaring.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee ("DTTL"). DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Deloitte provides audit, consulting, financial advisory, risk management, tax and related services to public and private clients spanning multiple industries. With a globally connected network of member firms in more than 150 countries, Deloitte brings world-class capabilities and deep local expertise to help clients succeed wherever they operate. Deloitte's approximately 200,000 professionals are committed to becoming the most trusted and innovative firm.

This publication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the "Deloitte Network") is, by means of this publication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte Network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this publication.

© 2016 Deloitte The Netherlands